

Brandväsen.

För att rätt förstå utvecklingen av brandväsendet under dessa 25 år, följer här nedan en kort översikt av brandkårens organisation vid tiden för stadens tillkomst.

Brandkåren utgjordes av borgarbrandkår bestående av 14 man, ej kasernerad, men försedd med ringklockor, reserv med eller utan ringklockor, 5 man, allmän värnpliktig brandkår, 350 man, brandstation av trä vid torget med slangtorn, brandskåp, 4 stycken, telegrafcentral å polisstationen med ständig vakt, annat alarmeringssätt, trumma och trumpet, ångspruta, Ludvigsberg n:o 7, handkraftsprutor, större och mindre trycksprutor, 3 stycken, slang, 900 meter.

Brandkårens vattentillgång utgjordes av vattenledning, sjöarna inom staden och brunnar.

Brandstationen.

Den 1 januari 1914 övertogs förvaltningen av brandväsendet av den då utsedda stadsstyrelsen, vars ordförande var direktör Albin Jansohn.

De gångna 25 åren kunna lämpligen uppdelas i två perioder, dels tiden 1914—1924, då brandkåren genom avsaknad av egen station var mera löst sammanfogad, dels tiden från och med 1925, då brandväsendets angelägenheter övertogs av särskild brandstyrelse, egen brandstation med redskapshall, personalbostäder m. m. tillkom och brandkåren automobiliserades.

Den nyvalda brandstyrelsens första ordförande blev bankdirektör Albin Jansohn, som med ingången av år 1930 efterträddes av kommunalborgmästare A. Johnsson.

Från och med 1938 består brandstyrelsen av följande personer:

ordförande kommunalborgmästare A. Johnsson, vice ordförande grosshandlare Rudolf Carlsson, sekreterare lokeldare Erik E. Carlsson, ledamöter kapten David Engborg och maskinarbetare Carl Andersson.

Brandchefer under de gångna åren ha varit C. O. Cederholm 1914—1935 och sedan 1937 J. G. M. Heister; t. f. brandchef var under 1936 vice brandchef G. V. Ohlson.

Brandmästarebefattningen har innehafts av A. E. Bergqvist, C. E. Pettersson och G. V. Ohlson.

Brandkären före 1914.

Genom den påtryckning, som gjorts av Städernas Allmänna Brandstodsbolag, och det utredningsarbete, som utförts av en därför tillsatt kommitté, beslöts den 15 februari 1924 av stadsfullmäktige att särskild brandstation skulle uppföras.

Läget för stationen bestämdes till kvarteret Idrotten.

Kostnaderna för bygget gick till cirka 214,000: — kronor. Byggnaden blev särdeles ändamålsenligt utförd. I nedre våningen inreddes hall för brandredskapen jämte bostäder. Andra och tredje våningarna inreddes till bostadsvåningar, samt vindsvåningen till ungarbostäder.

På senaste tiden ha diverse större ändringsarbeten utförts, bland annat ha elektriska spisar inmonterats samt v. c. och tvättrum med varmt och kallt vatten inretts i samtliga bostadslägenheter.

Under åren 1914—1923 utgjordes brandkårens numerär av följande:

1 brandchef, 1 vice brandchef, 1 brandsergeant, fast anställd från och med 1918, 2 brandförmän, 2 maskinister och 20 brandmän. Allmänna brandkåren utgjordes av 884 man. Kåren var ej kasernerad.

I samband med ny brandstation, ny brandordning samt brandkårens automobilisering genomfördes nuvarande organisation, och består kåren 1938 av:

Brandkåren 1938.

1 brandchef, 1 vice brandchef tillika brandmästare samt borgarbrandkåren, boende i brandstationen den senare utgöres av 4 brandmän, 4 chaufförer och 12 man, allmänna brandkåren: 4 avdelningschefer, 4 vice chefer, 4 förmän och 100 man.

Brandkårens verksamhet har under de gångna 25 åren visat en stadig ökning från ett fåtal utryckningar per år under de tio första åren till ett 40-tal utryckningar innevarande år.

När brandkåren 1914 började sin verksamhet som stadsbrandkår hade den till sitt förfogande gamla slangkärror att dragas dels av hästar, dels för hand, ångsprutan med tillhörande kolkärra samt diverse redskap, vilket allt var fördelat å skilda platser inom staden, men med den viktigaste materialen förlagd till stationen vid torget. Brandkåren hade inga egna hästar, utan förhyrdes sådana hos hästägare i staden. Det första nya redskap som inköptes var en mekanisk stege med förställare, inköpt från Södertälje.

Några större nyaskaffningar företogs sedan icke förrän 1924, då brandkårens automobilisering genomfördes i och med inköpen av två stycken automobilmotorsprutor samt en redskapsautomobil utan pump, avsedd för bogsering av den mekaniska stegen.

Brandkårens år 1900 inköpta ångspruta försålde 1933, då för brandkårens räkning inköptes en modern bogserbar motorspruta om 1,400 minutliters kapacitet.

År 1926 inköptes ytterligare en automobilmotorspruta om 1,200 minutliters kapacitet, samt försedd med upphängningsstativ för mekaniska stegen.

Den utrustning som brandkåren nu förfogar över utgöres av:

2 stycken 1,000 minutliters automobilmotorsprutor,

1 „ stegbil med 1,200 minutliters pump,

1 „ redskapsautomobil samt en bogserbar 1,400 minutliters motorspruta.

Brandalarmsanläggningen är utförd enligt det så kallade »Visaresystemet», vilket första gången kom till användning i slutet av 1800-talet.

Anläggningens första del anskaffades år 1900. Härav äro centralapparaten och en del brandskåp fortfarande i bruk. Antalet brandskåp hava sedermera utökats genom inköp från Eskilstuna omkring 1915 och 1923, och omfattar anläggningen nu ett trettioital brandskåp.

På grund av systemets höga ålder, tekniska bristfälligheter samt på grund av stadens tillväxt under de senare åren, har brandstyrelsen börjat inledande förhandlingar i syfte att få den nuvarande brandalarmanläggningen utbytt mot en modern vilströmskontrollerad brandalarmanläggning.

Sålunda hava år från år de tekniska anordningarna för stadens brandsläckning utvecklats, samtidigt som brandväsendet erhållit en mera fast organisation.

I närvarande stund torde Nässjö vara en synnerligen välrustad stad i kampen mot elden.

Av de eldsvådor, vilka räknas som de största under 25-års perioden, må nämnas branden å Träförädlingsfabriken i Skärvik 1915, Trävarukompaniet 1921, Stolfabriken 1931, H. S. B:s Snickerifabrik i Nässjö A.-B. år 1937.

Hälsovårdsnämnden.

Vid 1914 års början bestod hälsovårdsnämnden av stadsstyrelsens ordförande, direktör A. Jansohn, stadsläkaren doktor P. Fréland, självskrivna ledamöter, samt herrar C. O. Cederholm, Emil Linder och H. Windell jämte tre suppleanter. Ordförande var herr C. O. Cederholm. Tidigare hade som ordförande fungerat herrar Albin Jansohn med flera. Före år 1914 utövade hälsovårdsnämnden det huvudsakligaste arbetet på egen hand med hjälp av samhällets poliser, som hade uppsikten över gårdsrenhållningen. Samhället var uppdelat i olika distrikt. Hälsovårdsnämnden företog inspektioner inom samhället å olika tider och ägnade vid dessa huvudsakligast uppsikt över livsmedelsaffärer och livsmedelsfabriker medan, som ovan nämnts, polisen hade den yttre renhållningen om hand. Tillsynen å livsmedelshandeln å torgdagarna å salutorget var uppdraget åt tvenne ledamöter och ibland åt personer utom nämnden, som ansågos vara kvalificerade härtill. Mjölkkontrollen sköttes av apotekaren eller hos honom anställd provisor. Köttkontroll hade tidigare varit anordnad på frivillighetens väg, men på grund av litet eller intet intresse upphörde den år 1912.

År 1914, då Nässjö municipalsamhälle övergick till stad, inträdde ett annat skede i hälsovårdsnämndens historia. Nu insågs nödvändigheten av bättre ordnad hälsovård och åtgärder vidto-

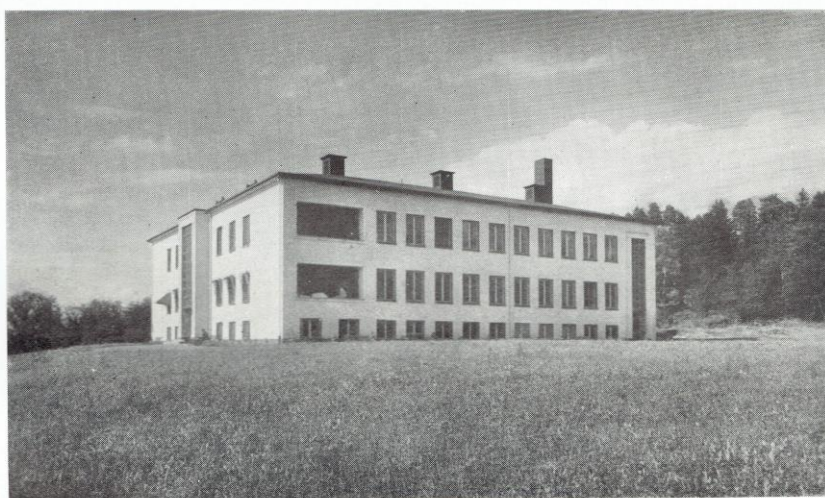
gos för att få till stånd obligatorisk köttkontroll, renhållningsstadga och anställande av hälsovårdspolis. Under år 1914 hade hälsovårdsnämnden att utkämpa en hård strid med Statens järnvägar i anledning av tvist om å vilken plats det nya lysgasverket skulle förläggas. Efter mycken skriftväxling enades parterna om dess nuvarande plats. Hälsovårdsnämnden hade även att under detta år företaga förberedande sanitära åtgärder i anledning av ifrågasatt svinslakteris uppförande. Svin-slakteriet härstädes blev som bekant aldrig fullföljt. Vaccinering av minderåriga, som förut verkstälts av herr J. Andrén, fru Hanna Magnusson och fröken Anna Hassel, övertogs nu av doktor

Epidemisjukhuset.

P. Frehland, som förordnades till stadsläkare från och med den 1/1 1914. Hälsovårdsnämnden hade under år 1915 även att taga ställning till vissa förändringar och medgivanden i den år 1908 fastställda matvarustadgan, innebärande att lantbrukare skulle äga rätt att direkt från fordon i mindre delar stycka och försälja kött och fläsk av egna slaktade djur å salutorget, ett förslag som nämnden icke godkände med mindre fordonen vore anordnade med tätt underlag för varornas uppläggande samt försett med skydd för regn, damm, sol och dylikt. Denna ändring tillkom på grund av rådande kristidsförhållande och brist på livsmedel. Under år 1915 utarbetades instruktion för blivande hälsovårdspolis. Till förste innehavare av hälsovårdspolisbefattningen utsågs Vilhelm Oskars-son från Luleå, som emellertid inte tillträdde platsen, varför i stället anställdes herr Elias Gustavsson och härefter Anton Sveningsson till den 1 juli 1918, då nuvarande innehavaren av hälsovårdstillsyningsmannabefattningen Ivar Lagerqvist utsågs. Under året 1915 började utbyte mellan tyska och ryska krigsfångar genom Sverige och hemställen gjordes till hälsovårdsnämnden, huruvida sådana

fångar som på grund av sjukdom, svaghet eller dylikt måste avbryta resan kunde omhändertagas å Nässjö epidemisjukhus, en hemställan som måste avstyrkas beroende på nämnda sjukhus redan förut stora beläggning av epidemiskt insjuknade. Under samma år utarbetades förslag till renhållningsstadga för staden med biträde av direktör K. Tingsten från Stockholm. Nämnda stadga fastställdes och trädde i kraft år 1919. Vatten- och kloakledningar anlades under år 1912. Den första matvarustadgan utarbetades och trädde i kraft 1908, omarbetades åren 1921—1922 och är med vissa ändringar ännu gällande. Ordningsstadga för rak- och frisérsalonger utarbetades och trädde i kraft 1920 men omarbetades att gälla även damfriseringar år 1937. År 1921 inrättades skolbad i folkskolan, vilket även vissa dagar var tillgängligt för allmänheten. Badhuset ombyggdes åren 1924 och 1932 och anses nu fylla alla anspråk i sanitärt avseende. Under år 1935 förbjöds all för-

Sjukhuset.

säljning av charkuterivaror å Nässjö salutorg, en åtgärd som betingades av ökade krav på sanitära förhållanden vid försäljning av livsmedel, och samma år trädde den nu gällande torghandelsstadgan i kraft. På grund av bestämmelserna i den nya bostadslagen, med ökade krav på bättre bostäder har nämnden under innevarande år låtit utse en så kallad bostadsnämnd med uppgift att vidtaga en ingående inventering av bostadsbeståndet i staden jämte upprättande av bostadsregister.

Den 1/1 1930 avgick doktor Frehland från ordförandeposten och efterträddes av J. E. Åkerberg, vilken fortfarande är ordförande i nämnden. Hälsovårdsnämndens sammansättning vid tjugofemårsperiodens slut är följande:

ordförande snickare J. E. Åkerberg, vice ordförande fabrikör C. E. Claesson, stadsläkare P. Frehland och kommunalborgmästare A. Johnsson, själskrivna ledamöter, överlärare A. Hagerén, grosshandlare R. Carlson och skräddare I. Palmgren. Hälsovårdstillsyningsman Lagerquist tjänstgör såsom sekreterare i nämnden.